

بررسی اثر چای ایرانی و وارداتی بر تغییر رنگ کامپوزیت رزین دندانی - مطالعه آزمایشگاهی

دکترنگین نصحی^{۱#} دکتر روشنگ قائمی^۲

۱- استادیار گروه ترمیمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دندانپزشکی تهران

۲- دندانپزشک

خلاصه:

سابقه و هدف: تغییر رنگ ترمیم های کامپوزیتی یکی از عوامل شایع تعویض این ترمیم ها می باشد و نارضایتی بیماران و دندانپزشک را در پی دارد، از آنجایی که چای رایج ترین نوشیدنی رنگی در بین ایرانیان است، تحقیق حاضر با هدف مقایسه ی اثر دو چای ایرانی و وارداتی موجود در بازار ایران بر تغییر رنگ دو کامپوزیت میکروهیبرید Filtek Z250 و Point4 انجام شد.

مواد و روش ها: این تحقیق به صورت تجربی و آزمایشگاهی بر روی ۳۰ نمونه ی کامپوزیتی از دو کامپوزیت Filtek Z250 و Point4 انجام شد. ابتدا رنگ سنجی اولیه قبل از غوطه ور سازی در محیط چای با دستگاه اسپکتروفوتومتر صورت گرفت سپس نمونه ها از هر نوع کامپوزیت به ۳ زیر گروه ۵ تایی تقسیم شدند و در سه محیط چای ایرانی، چای خارجی و آب مقطر به مدت یک هفته در داخل انکوباتور نگهداری شدند. سپس رنگ سنجی نهایی انجام شد و نتایج حاصل توسط آزمون one way ANOVA مورد قضاوت آماری قرار گرفت.

یافته ها: میزان تغییر رنگ به ترتیب در کامپوزیت های Filtek Z250 و Point4 در محیط چای وارداتی $1/71 \pm 11/84$ و $4/10 \pm 12/29$ و در محیط چای ایرانی $0/85 \pm 7/87$ و $2/12 \pm 5/98$ به دست آمد هر دو کامپوزیت در محیط چای دچار تغییر رنگ غیر قابل قبول از لحاظ کلینیکی شدند ($\Delta E > 3/3$) چای خارجی به طور معنی داری بیشتر از چای ایرانی نمونه ها را دچار تغییر رنگ کرد. ($P < 0/01$) ولی تفاوت معنی داری بین تغییر رنگ کامپوزیت ها مشاهده نشد. ($P < 0/05$)

نتیجه گیری: تغییر رنگ کامپوزیت Filtek Z250 و Point 4 در محیط چای از لحاظ کلینیکی غیر قابل قبول و تغییر رنگ ناشی از چای خارجی بیشتر از چای داخلی بود.

کلید واژه ها: کامپوزیت رزین دندانی، تغییر رنگ، کامپوزیت رزین Point 4, Filtek Z250

وصول مقاله: ۹۱/۴/۱۸ اصلاح نهایی: ۹۱/۷/۱۹ پذیرش مقاله: ۹۱/۹/۲۲

مقدمه:

بیماران رادر پی دارد. (۱،۲)

تغییر رنگ کامپوزیت ها علت اصلی تعویض این نوع ترمیم ها می باشد که می تواند بر اثر عوامل داخلی یا خارجی ایجاد شود. عوامل داخلی بدنبال تغییر رنگ ساختار کامپوزیت رخ می دهد، از جمله دگرگونی ماتریکس رزینی و سطح اتصال فیلرها با ماتریکس علاوه بر ساختار رزین، اندازه ذرات فیلر و توزیع آن ها نیز در تغییر رنگ نقش دارند. علت تغییر رنگ شیمیایی رزین به اکسیداسیون ترکیبات آمینی، اکسیداسیون

تغییر رنگ در ترمیم های کامپوزیتی یکی از مشکلات رایج در دندانپزشکی می باشد. توجه روزافزون به درمان های دندانپزشکی زیبایی باعث گسترش و تکامل مواد ترمیمی گردیده است، ماده ی ترمیمی زیبایی در شرایط ایده آل باید رنگ، ترانسلسونسی و ویژگی های سطحی دندان طبیعی را باز سازی کند و در دراز مدت دارای ثبات رنگ باشد زیرا تغییر رنگ، این ترمیم هارا نیازمند تعویض می کند و موجب اتلاف هزینه و وقت بیمار و دندانپزشک شده ودر نهایت نارضایتی

نویسنده مسئول مکاتبات: دکتر نگین نصحی - استادیار گروه ترمیمی دانشگاه آزاد اسلامی خیابان پاسداران - خیابان نیستان دهم - دانشکده دندانپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی - بخش ترمیمی

تلفن: ۰۹۱۲۵۳۹۲۱۷۵ پست الکترونیک: Neginnasoohi@yahoo.com

بین دو صفحه‌ی شیشه‌ای به ضخامت ۱ میلی‌متر پرس شد.^(۱,۲,۱۰)

نمونه‌ها قبل از برداشتن صفحه‌ی شیشه‌ای به مدت ۱۰ ثانیه به صورت اولیه‌ی کیور شده و سپس صفحه‌ی شیشه‌ای برداشته شد و هر طرف نمونه‌ها به مدت ۳۰ ثانیه با دستگاه لایت کیور Demetron2 (ساخت شرکت Kerr ایتالیا) کیور شدند و شدت نور خروجی توسط رادیومتر قبل از هر بار کیورینگ کنترل شد.^(۱۰) برای اطمینان از تکمیل پلیمریزاسیون نمونه‌ها به مدت ۲۴ ساعت آن‌ها را در آب مقطر ۳۷ درجه نگهداری کردیم.^(۱-۱۰)

رنگ سنجی اولیه نمونه‌ها با اسپکتروفتومتر انعکاسی XRite (SP 64 ساخت کشور آمریکا) بر روی زمینه‌ی سفید استاندارد انجام شد.^(۳,۱۰-۶)

برای تهیه محیط‌های غوطه‌ور سازی در هر زیر گروه به روش زیر اقدام کردیم.^(۴,۵,۱۰)

۱- چهار گرم از چای ایرانی عقاب در ۳۰۰ سی‌سی آب جوش به مدت ۱۰ دقیقه قرار داده شد و بعد در انکوباتور ۳۷ درجه به دمای مناسب رسانده شد.

۲- چهار گرم از چای وارداتی با بسته بندی کارخانه عقاب در ۳۰۰ سی‌سی آب جوش به مدت ۱۰ دقیقه قرار داده شد و بعد در انکوباتور ۳۷ درجه به دمای مناسب رسانده شد.
۳- محیط ذخیره سازی شاهد نیز آب مقطر ۳۷ درجه بود. نمونه‌ها در محیط بسته انکوباتور با دمای ۳۷ درجه سانتی‌گراد به مدت یک هفته نگهداری شدند و محیط نگهداری نمونه‌ها به صورت روزانه تعویض می‌شدند.^(۱,۲,۱۰)

سپس نمونه‌ها را از محیط‌های نگهداری خارج کردیم و هر نمونه را به مدت ۵ ثانیه زیر جریان آب شستشو دادیم سپس مجدداً توسط اسپکتروفتومتر رنگ سنجی انجام شد و ΔE هر محیط با فرمول

$$\Delta E = \sqrt{(\Delta a)^2 + (\Delta b)^2 + (\Delta l)^2}$$

گردید.^(۱,۱۰)

ساختار پلیمری ماتریکس و زنجیره‌های آزاد گروه‌های متاکریلات غیر فعال، نسبت داده شده است. جذب سطحی و هیگروسکوپیک آب در ماتریکس می‌تواند باعث تغییر رنگ شود، پس تغییر رنگ مواد رزینی را می‌توان به میزان جذب آب و هیدروفیل بودن ماتریکس آنها نیز نسبت داد.^(۳)

عوامل دخیل در تغییر رنگ کامپوزیت رزین شامل جذب سطحی یا عمقی ذرات رنگزای محیط‌هایی است که کامپوزیت با آن‌ها در تماس است.^(۴)

طبق مطالعات قبلی از جمله‌ی این محیط‌های رنگزا، چای است، که در سال‌های اخیر با توجه به مصرف بالای آن در جوامع مختلف مطالعات بسیاری در رابطه با نقش آن در تغییر رنگ کامپوزیت‌های مختلف انجام شده است و نتایج حاکی از آن است که چای بر تغییر رنگ تمام انواع کامپوزیت اثر دارد و در این بین کامپوزیت‌های میکروهیبرید بیشترین ثبات رنگ را از خود نشان داده‌اند.^(۲-۵) میزان تغییر رنگ کامپوزیت‌های مختلف بسته به نوع کامپوزیت و مقدار رنگزایی محیطی که کامپوزیت در آن نگهداری می‌شود متفاوت است.^(۱-۹) با توجه به نتایج متفاوت مطالعات و اینکه تا کنون هیچ مطالعه‌ای در رابطه با تفاوت میزان تغییر رنگ کامپوزیت در محیط چای ایرانی و خارجی انجام نشده است، تحقیق حاضر را با هدف مقایسه‌ی اثر چای ایرانی و خارجی بر تغییر رنگ کامپوزیت رزین‌ها به صورت آزمایشگاهی در دانشکده‌ی دندانپزشکی آزاد اسلامی در سال ۹۱ انجام دادیم.

مواد و روش‌ها:

این تحقیق به صورت مطالعه تجربی و آزمایشگاهی انجام شد. نمونه‌های کامپوزیتی از دو رزین کامپوزیت میکروهیبرید Filtek Z250 (ساخت شرکت 3 M آمریکا) و Point 4 (ساخت شرکت Kerr ایتالیا) تهیه شدند. برای تهیه نمونه‌ها از مولد فلزی استنلس استیل استوانه‌ای با قطر ۹ و ارتفاع ۱ میلی‌متر استفاده شد.^(۱-۱۰) پس از قرار دادن کامپوزیت‌ها درون مولد، دو طرف آن‌ها توسط نوار Myler پوشانده شده و

کامپوزیت های Z250 و Point4 پس از قرارگیری در آب مقطر نسبت به رنگ سنجی اولیه تفاوت معنی داری نشان ندادند. نتایج نشان دادند که میزان تغییر رنگ در محیط چای خارجی به طور معنی داری بیشتر از چای ایرانی بود. ($P < 0.001$)

میزان ΔL کامپوزیت ها در سه محیط چای وارداتی، چای ایرانی و آب بیشترین افزایش را در چای وارداتی نشان داد بعد از آن چای ایرانی و آب مقطر قرار داشت.

Δa نیز بیشترین افزایش را در چای وارداتی و پس از آن در چای ایرانی و کمترین تغییر رنگ را آب مقطر نشان داد.

Δb بیشترین تغییر را در محیط چای ایرانی نشان داد و تغییر آن در چای وارداتی و آب مقطر به یک میزان و کمتر از چای ایرانی بود. (جدول ۱)

در تحقیق حاضر $\Delta E > 3/3$ از لحاظ کلینیکی غیر قابل قبول در نظر گرفته شد. (۱،۲،۵)

در این تحقیق برای تحلیل آماری یافته ها از آزمون one way ANOVA استفاده شد.

یافته ها:

این تحقیق به صورت تجربی و با توجه به مطالعات مشابه بر روی ۳۰ نمونه ی کامپوزیتی (۱۵ نمونه کامپوزیت Z250 و ۱۵ نمونه کامپوزیت Point4) انجام شد (۱،۲،۴) و میزان تغییر رنگ نمونه ها در محیط دو نوع چای ایرانی و چای وارداتی و آب مقطر مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت.

شاخص های a ، b ، L در گروه های مورد و شاهد قبل و پس از غوطه ورسازی در محیط ها اندازه گیری شد. همچنین میزان Δa ، Δb ، ΔL و ΔE در محیط ها بدست آمد. (جدول ۱، ۲) بررسی آماری نشان داد که میزان تغییر رنگ کامپوزیت های Z250 و Point4 در محیط چای نسبت به هم تفاوت معنی داری نداشته و به بیان دیگر نوع کامپوزیت در میزان تغییر رنگ تاثیر معنی داری نشان نداد. ($P = 0/4$)

جدول ۱- میزان Δa ، Δb و ΔL کامپوزیت های Filtek Z250 و Point4 پس از غوطه ورسازی در محیط های مختلف

Point 4			Filtek Z250			گروه
$\Delta L \pm SD$	$\Delta b \pm SD$	$\Delta a \pm SD$	$\Delta L \pm SD$	$\Delta b \pm SD$	$\Delta a \pm SD$	
-۱۱/۳۶±۳/۷۰۱	۱/۰۶±۱/۸۵۶	۴/۳۳±۱/۵۱۸	-۹/۸۰±۱/۶۴	۰/۶۳۸±۳/۵۸	۵/۷۵±۰/۶۹۷	چای وارداتی
-۵/۰۲±۱/۸۶۳	۲/۷۶±۱/۴۹	۱/۴۶±۰/۵۴۴	-۶/۴۶±۰/۶۶۱	۳/۵۴±۰/۵۶۵	۲/۵۴±۱/۱۴۸	چای ایرانی
۰/۶۲۴±۰/۴۹۳	۰/۸۲۴±۰/۱۹۹	۱/۰۱۴±۰/۱۳۶	-۱/۰۲±۲/۲۷۲	۰/۷۶۲±۰/۴۱۵	۰/۷۲۶±۰/۳۶۷	آب
۰/۴۴	۰/۱۸	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۱۸۸	۰/۰۲	P value

میزان ΔE پس از قرارگیری در محیط چای ایرانی و وارداتی افزایش پیدا کرد. گرچه در تمام نمونه ها $\Delta E > 3/3$ بدست آمد اما این افزایش تغییر رنگ در چای وارداتی به طور معنی داری بیشتر از چای ایرانی بود. ($P < 0.001$) (جدول ۲) ΔE از لحاظ کلینیکی برای هیچ کدام از محیط های چای وارداتی و چای ایرانی قابل قبول نبود. ($\Delta E > 3.3$)

جدول ۲- میزان ΔE کامپوزیت های Filtek 250 و Point4 پس از غوطه ورسازی در محیط های مختلف

Pvalue	Point4	Filtek Z250	گروه
	$\Delta E \pm SD$		
$P = 0/4$	۵/۹۸±۲/۱۲	۷/۸۷±۰/۸۵۸	چای ایرانی
$P = 0/41$	۱۰/۴±۲۹/۱۲	۱۱/۸۴±۱/۷۱	چای خارجی
$P = 0/4$	۱/۷۸±۰/۲۸۸	۲/۰۶±۱/۸۴	آب
	$P < 0.001$	$P < 0.001$	Pvalue

بحث:

این تحقیق که با هدف مقایسه ی اثر چای ایرانی و خارجی بر تغییر رنگ کامپوزیت رزین انجام شد ، نشان داد که میزان تغییر رنگ در محیط چای خارجی به طور معنی داری بیشتر از چای ایرانی بود و میزان این تغییر رنگ از لحاظ کلینیکی قابل توجه بود. ($\Delta E > 3/3$) همچنین تفاوت معنی داری در اختلاف رنگ دو نوع کامپوزیت میکروهیبرید بکار رفته در این تحقیق مشاهده نشد.

تحقیق حاضر با تحقیق، Guler و همکاران و Ertas و همکاران هم سو بود که نشان دادند چای تغییر رنگ کلینیکی قابل توجهی در برخی از انواع کامپوزیت ها ایجاد می کند. (۳،۴،۵) اما نتایج تحقیق حاضر با مطالعه Barutçigil و همکاران مغایرت داشت. آنها نشان دادند تغییر رنگ کامپوزیت میکروهیبرید در محیط چای قابل قبول است. (۳) که علت این تفاوت میتواند به این دلیل باشد که زمان نگهداری نمونه ها در محیط چای در این تحقیق کوتاه تر از تحقیق حاضر بود. در تحقیق حاضر مدت نگهداری در محیط چای یک هفته در نظر گرفته شد در حالی که در تحقیق Barutçigil و همکاران این زمان ۲۴ ساعت بوده است، از آنجایی که عمر مفید یک ترمیم کامپوزیتی ۷ سال می باشد و با توجه به اینکه هر روز نگهداری در محیط چای معادل یک سال مصرف روزانه ی چای می باشد. (۵،۱۰) لذا تحقیق حاضر از لحاظ کلینیکی قابلیت تعمیم پذیری بیشتری دارد.

همچنین تحقیق حاضر مغایر با تحقیق Nasoohi و همکاران بود که میزان تغییر رنگ در کامپوزیت میکروهیبرید پس از غوطه ور سازی در محیط چای را از لحاظ کلینیکی قابل قبول گزارش کردند. (۱۰) علت این تفاوت این است که در تحقیق مذکور رنگ سنجی نهایی پس از انجام عمل پالیشینگ انجام شده بود و با توجه به اینکه تغییر رنگ حاصل از چای سطحی است، (۱۵،۷) لذا در تحقیق حاضر رنگ سنجی نهایی بدون انجام عمل پالیشینگ انجام شد زیرا هدف از تحقیق حاضر بررسی تغییر رنگ سطحی کامپوزیت های مورد مطالعه بوده است.

تغییر رنگ بر اثر چای به دلیل جذب سطحی (adsorption) رنگدانه های قطبی در سطح رزین کامپوزیت می باشد که می تواند به وسیله ی عمل پالیشینگ برداشته شود. (۲،۳،۱۰) لذا در تحقیق حاضر جهت بررسی تغییر رنگ ثانویه عمل پالیشینگ انجام نشد چرا که بخش اصلی تغییر رنگ توسط چای در کامپوزیت ها از نوع خارجی است. (۷،۱۲)

میزان رنگ پذیری کامپوزیت رزین ها به نوع فیلر ، نوع رزین ماتریکس و نوع محیط رنگ دهی بستگی دارد (۱،۴،۶،۱۱) ، در این تحقیق از دو کامپوزیت میکروهیبرید Filtek Z250 و Point4 که از پر مصرف ترین کامپوزیت های رایج در بازاری ایران برای ترمیم های قدامی و خلفی هستند استفاده شد و هدف از انتخاب این دو کامپوزیت افزایش قابلیت تعمیم پذیری تحقیق حاضر در رابطه با کامپوزیت های میکروهیبرید بوده است. با توجه به ساختار نزدیک به هم این دو کامپوزیت تفاوتی بین میزان تغییر رنگ آن ها مشاهده نشد و تغییر رنگ هر دو از لحاظ کلینیکی غیر قابل قبول بود. برای بررسی تغییر رنگ کامپوزیت ها به علت عدم دقت بررسی چشمی از دستگاه های رنگ سنجی استفاده می شود، (۱،۷) از آنجایی که دستگاه کالریمتر دقت لازم را ندارد و اسپکتروفوتومتر در حال حاضر دقیق ترین ابزار برای بررسی تغییر رنگ است استفاده از این دستگاه از مزایای این تحقیق محسوب می شود. (۶،۷،۳،۱) در این تحقیق دستگاه اسپکتروفوتومتر انعکاسی پرتابل SP64 با پس زمینه ی سفید و دریچه ای به قطر ۸ میلی متر مورد استفاده قرار گرفت، نمونه های کامپوزیتی نیز به قطر ۹ میلی متر و ارتفاع ۱ میلی متر تهیه شدند تا با قطر سر دستگاه هماهنگی داشته باشند. برای بررسی تغییر رنگ در این تحقیق از سیستم I* a*b CIE استفاده شد که متداولترین سیستم توصیف رنگ می باشد و توسط International Commission illumination تهیه شده است. (۵،۲،۸) در این سیستم برای معرفی رنگ از سه مولفه استفاده می شود، L : بیانگر درجه روشنایی : a بیانگر قرمزی و سبزی : b بیانگر رنگ زرد و آبی این سیستم به صورت گسترده در بسیاری از رنگ سنجی ها در تحقیقات دندانپزشکی مورد

ایجاد تغییر رنگ مربوط به ΔL بوده است که بیشترین تاثیر را از چای وارداتی گرفته است و با کاهش شاخص L نمونه ها را به سمت تیرگی رفتند که این امر می تواند ناشی از ترکیب متفاوت چای خارجی نسبت به چای داخلی باشد. این امر در مطالعه Barutçigil و همکاران و Bagheri و همکاران نیز مشهود بوده است.^(۳,۶) در تحقیق حاضر مقادیر Δa و Δb مثبت بود که نشان دهنده ی تغییر رنگ به سمت زرد و قرمز است که با نتایج مطالعات سایر محققین هم سو بوده است.^(۲,۳,۶) با توجه به این که تعمیم شرایط لابراتواری به شرایط کلینیکی به طور کامل میسر نمی باشد و محیط دهان را نمی توان عینا در شرایط لابراتواری باز سازی کرد، نگهداری مواد در محیط های رنگی هرگز مانند شرایط کلینیکی نیست که این موضوع یکی از مشکلات تحقیق حاضر بوده است و اجرای این تحقیق در شرایط کلینیکی توصیه می شود .

نتیجه گیری: تغییر رنگ کامپوزیت FiltekZ 225, Point 4 در محیط چای از لحاظ کلینیکی غیر قابل قبول و تغییر رنگ ناشی از چای خارجی بیشتر از چای داخلی بود.

References:

1. Awliyaa W, Al-Alwanib D, Gashmerb E, Almandilb H. The effect of commonly used types of coffee on surface microhardness and color stability of resin-based composite restorations . The souidi dental journal. 2010; 22(4):177-181
2. Nasim I, Neelakantan P, Sujeer R, Subbarao CV. Color stability of microfilled, microhybrid and nanocomposite resins--an in vitro study. J Dent. 2010;38 Suppl 2:e137-42.
3. Barutçigil C, Yildiz M, Intrinsic and extrinsic discoloration of dimethacrylate and silorane based composites. J Dent. 2012 Jul;40 Suppl 1:e57-63
4. Guler AU , Yilmaz F , Kulunk T , Guler E , Kurt S . Effect of different drinks on stain ability of resin composite provisional restorative materials . J Prosthet Dent. 2005 Aug;94(2):118-24.
5. Ertas E,Guler AU , Yucel AC , Koprulu H , Guler E , Color stability of resin composites after immersion in different drinks . Dent Mater J. 2006 Jun;25(2):371-6.
6. Bagheri R, Burrow MF, Tyas M. Influence of food simulating solutions and surface finish on susceptibility to staining of aesthetic restorative materials. J Dent. 2005 May;33(5):389-98
7. Al-Kheraif AA. Effects of curing units and staining solutions on the color susceptibility of a microhybrid composite resin .journal of dental science.2011 mar;6(1):1-8
8. Aguiar FH, Georgetto MH, Soares GP, Catelan A, Dos Santos PH, Ambrosano GM, etal .Effect of different light-curing modes on degree of conversion , staining susceptibility and stain's retention using different beverages in a nanofilled composite resin . J Esthet Restor Dent. 2011 Apr;23(2):106-14
9. Catelan A, Briso AL, Sundfeld RH, Goiato MC, dos Santos PH. Color stability of sealed composite resin restorative material after ultraviolet artificial aging and immersion in staining solutions . J Prosthet Dent. 2011 Apr;105(4):236-41
10. Nasoohi N, hoorizad M, Torabzade tari N. Effect of tea and coffee on color change of two types composite resins: Nanofilled and Micro hybrid. Journal Res Dent sci, 2011; 7 (4) :18-22
11. Domingos PA, Garcia PP, Oliveira AL, Palma-Dibb RG.composite resin color stability influence of light sources and immersion media, J Appl Oral Sci. 2011 May-Jun;19(3):204-11
12. Park JK, Kim TH, Ko CC, Garcia-Godoy F, Kim HI, Kwon YH.Effect of staining solutions on discoloration of resin nanocomposites . Am J Dent. 2010 Feb;23(1):39-42

استفاده قرار گرفته است و در حال حاضر دقیق ترین سیستم است.^(۱۲-۳) در این تحقیق میزان تغییر رنگی (ΔE) که از لحاظ کلینیکی قابل قبول می باشد $3/3$ در نظر گرفته شد که مورد تایید محققین می باشد.^(۱-۱۲) چای یکی از عوامل خارجی شایع رنگدهی به ترمیم های هم رنگ محسوب می شود که اصلی ترین عامل رنگدهی در آن تانن است که منجر به تغییر رنگ کامپوزیت ها به سمت زرد می شود.^(۲) در این مطالعه چای سیاه به عنوان محیط رنگ دهی انتخاب شد به این دلیل که نوشیدنی رایج بین ایرانیان است واز آنجایی که در بازار ایران دو نوع چای ایرانی و خارجی موجود است ، در این تحقیق میزان تغییر رنگ ناشی از این دو نوع چای مورد ارزیابی قرار گرفته است با این هدف که با اطلاع رسانی درست بتوانیم میزان تغییر رنگ در ترمیم های هم رنگ را به حداقل برسانیم و نتایج حاصل از این تحقیق می تواند گامی مفید در جهت حمایت از محصولات داخلی داشته باشد.

برای نزدیک کردن شرایط نگهداری به محیط دهان، نمونه ها را در دمای 37 درجه ی سانتیگراد نگهداری کردیم و بدین ترتیب علاوه بر نزدیک شدن شرایط به شرایط کلینیکی عامل مداخله گر دما نیز حذف شد. در تحقیق حاضر مهمترین شاخص در